

a *visitare*, opakovací tvar slovesa *visere* (vidieť, preverovať, kontemplanovať) vyjadruje opakovateľnosť alebo návratnosť, frekvenciu vizitácie. To vždy neznamená len chvíľu blahovoľného objavenia sa alebo priateľskej vízie, môže znamenať aj prísnu inšpekciu alebo násilnú prehliadku. Dôsledné prenasledovanie, neúprosne zretázenie. Sociálny modus strašenia, jeho pôvodný štýl, by sme mohli vzhľadom na toto opakovanie opäť nazvať frekvenciou. Marx žil viac než ostatní, to ešte spresníme, vo frekvencii strašidiel.

Strašidlo sa javí prezentujúce sa počas vizitácie. Sprítomňuje sa, ale nie je samo prítomné, telom a krvou. Táto ne-prítomnosť strašidla si vyžaduje, aby sa vzal do úvahy jeho čas a jeho dejiny, jedinečnosť jeho časovosti alebo jeho historickosti. Keď Marx v rokoch 1847-1848 menuje strašidlo komunizmu, vpisuje ho do historickej perspektívy, ktorá je presne opačná ako tá, na ktorú som na začiatku myslel, keď som navrhol názov „strašidlá Marxa“. Tam, kde som sa ja pokúsil takto pomenovať pretrvávajúcu minulej prítomnosti, návrat mŕtveho, príručné znovuobjavenie sa, ktorého sa nedá zbaviť ani prácou svetového smútku, s ktorým sa stále potýkame, ktoré sa *loví* (vylučuje, zakazuje a zároveň nasleduje), Marx naproti tomu ohlasuje a vyzýva jeho nadchádzajúcu prítomnosť. Zdá sa, že predpovedá a predpisuje: to, čo v tejto chvíli figuruje iba ako strašidlo v ideologickej predstave starej Európy, sa musí stať v budúcnosti prítomnou, teda živou skutočnosťou. Manifest apeluje, vyzýva touto prezentáciou žijúcu skutočnosť: treba konať tak, aby sa v budúcnosti toto strašidlo – a najmä spojenie robotníkov, donútené k tajnosti až do okolností roku 1848 – stalo skutočnosťou, a to živou skutočnosťou. Je potrebné, aby sa tento skutočný život ukázal a manifestoval, aby sa prezentoval aj mimo Európy, starej či novej Európy, v univerzálnom rozmere Internacionály.

Avšak je tiež potrebné, aby sa manifestoval vo forme manifestu, ktorým je Manifest strany, pretože Marx už poskytuje formu strany bytostne politickej štruktúre sily, ktorá sa podľa Manifestu musí stať hýbateľkou revolúcie, transformácie, privlastnenia a napokon zničenia štátu a koncom politiky ako takej. (Keďže tento jedinečný koniec politiky zodpovedá prezentácii absolútne živej skutočnosti, je to ešte ďalší dôvod myslieť si, že esenciou politiky bude vždy neesenciálny tvar, samotná anesencia prizraku.)

A tu máme zrejme jeden z neočakávaných motívov, o ktorom budeme musieť tento večer hovoriť: tým, čo možno smeruje k zmiznutiu vo svete politiky, ktorý sa ohlasuje, a možno v novej epoche demokracie, je práve dominácia tej formy organizácie, ktorá sa nazýva stranou, vzťahu stranáštat, ktorý celkovo trvá vo všetkej prísnosti iba sotva dve storočia, počas doby, ku ktorej rovnakým podielom patria určité typy parlamentnej a liberálnej demokracie, konštitučné monarchie, nacistické, fašistické a sovietske totalitarizmy. *Nijaký* z týchto režimov *nebol* možný bez toho, čo

by sa dalo nazvať axiomatikou strany. Zdá sa však, že všade v dnešnom svete možno vidieť, ako sa ohlasuje to, že štruktúra strany sa stáva nielen čoraz podozrivejšia (a to z dôvodov, ktoré nie sú ani vždy, ani nevyhnutne „reakčné“, ani dôvodmi klasickej individualistickej reakcie), ale aj radikálne neprispôsobivá na nové – tele-techno-mediálne – podmienky verejného priestoru, politického života, demokracie a nových spôsobov reprezentácie (parlamentnej i neparlamentnej), na ktoré sa odvoláva. Úvaha o tom, čo sa zajtra stane s marxizmom, s jeho dedičstvom alebo s jeho odkazom, sa okrem iných vecí musí zamerať na konečnosť určitého pojmu alebo určitej skutočnosti strany. A samozrejme aj na konečnosť jej štátneho korelátu. Práve je v pohybe hnutie, ktoré máme pokúšenie opísať ako dekonštrukcia tradičných pojmov štátu, a teda aj strany a odborov. Hoci nevyznačujú odumieranie štátu v marxistickom alebo gramsciovskom zmysle, ich historickú jedinečnosť nemožno analyzovať mimo marxistického dedičstva – tam, kde je toto dedičstvo viac než inokedy kritickým a meniacim filtrom, teda tam, kde vôbec nejde o otázku byť jednoducho za alebo proti štátu všeobecne, jeho životu alebo jeho smrti všeobecne. Bola doba v dejinách európskej (a istotne aj americkej) politiky, keď bolo vyzývanie ku koncu strany reakčným gestom, rovnako ako analyzovanie neadekvátnosti existujúcich parlamentných štruktúr voči samotnej demokracii. Aj keď s mnohými výhradami, teoretickými i praktickými, pripojme sa k hypotéze, že tomu už tak nie je, a už nikdy nebude (aj keď staré formy boja proti štátu môže ešte dlho prežívať): je potrebné odstrániť túto mnohoznačnosť, pretože už nejstuuje. Hypotézou je, že táto zmena sa už začala a je nezvratná.

Univerzálna komunistická strana, komunistická Internacionála bude, ako vraví Manifest, konečným stelesnením, skutočnou prítomnosťou strašidla, teda koncom strašidelnosti. Takáto budúcnosť nie je opísaná, nie je predvídaná oznamovacím spôsobom, ale je ohlasovaná, sľubovaná, vyzývaná performatívnym spôsobom. Zo symptómu vyvodzuje Marx diagnózu a prognózu. Symptómom, ktorým sa diagnóza oprávňuje je to, že strach z komunistického prizraku existuje. Jeho príznaky sa dajú pozorovať v európskej Svätej aliancii. Musia niečo znamenať, totiž to, že európske mocnosti prostredníctvom strašidla uznávajú moc komunizmu („Komunizmus je už uznávaný ako moc [*als eine Macht*] všetkými európskymi mocnosťami“). Pokiaľ ide o prognózu, tá nespočíva iba v predvídaní (gesto oznamovacieho typu), ale vo vyzývaní k budúcnému uskutočneniu manifestu komunistickej strany, ktorý práve v performatívnej forme výzvy zmení legendu o strašidle zatiaľ ešte nie na skutočnosť komunistickej spoločnosti, ale na inú formu skutočnej udalosti (nachádzajúcej sa medzi legendárnym strašidlom a jeho absolútnym stelesnením), ktorou je Manifest komunistickej strany. Parousia manifestácie manifestu. Ako strana. Nie ako strana, ktorá by bola prídavkom, v tomto prípade ku komunizmu. Nie